

ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ДОРАДЧОГО СЕРВІСУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мідляр А.К.

У статті висвітлено актуальні аспекти розвитку сучасного дорадчого сервісу. При дослідженні дорадчого сервісу Вінницької області використовувалися методи збору інформації, методи порівняльного, ситуаційного та системного аналізу, метод регресійно-кореляційного аналізу, графічний метод. Досліджено динаміку надання соціально спрямованих дорадчих послуг у період 1997-2010 рр. Виявлено, що такі дорадчі послуги як: проведення семінарів, демонстраційних показів, друковані видання та надання індивідуальних консультацій розвиваються близько до поліноміальної функції другого степеня. На основі цього здійснили прогнозування розвитку дорадчого сервісу Вінницької області на наступні 5 років. Зроблено висновок, що на вітчизняному ринку дорадчих послуг Вінницького регіону протягом останніх років спостерігається тенденція до поступового їх зростання, що обумовлено розвитком ринкових відносин.

Ключові слова: дорадчий сервіс, дорадча діяльність, консалтинг, аграрна сфера, інформаційно-консультаційні служби.

ВСТУП

Економіка агропромислового комплексу України та його головної ланки – сільського господарства – перебуває в стані глибокої кризи і пошуку моделі подальшого стійкого розвитку, здатного сприяти поштовху до динамічного зростання.

Вдосконалення механізму розповсюдження нових знань, технологій і передового досвіду в агропромисловому комплексі, що втратив своє значення в умовах трансформації економіки, стає одним з найбільш важливих завдань менеджменту. Тому досить важливим нині є удосконалення механізму надання дорадчих соціально-спрямованих послуг сільськогосподарським товаровиробникам та сільському населенню.

Систематизацією накопичених знань і зарубіжного досвіду в теорії та практиці інформаційно-консультаційної діяльності займалися: В.М. Баутін, А.В. Ванден Ван, В.А. Верба, У.Т. Драйзер, Ф.В. Зінов'єв, Т.П. Кальна-Дубінок, Р.Я. Корінець, Ф. Котлер, В.М. Кошелєв, М.Ф. Кропивко, В.В. Маковецький, Т.І. Решетняк, П.Т. Саблук, А.В. Чайнов, Л.В. Чурін, Р.М. Шмідт та ін. Проте як у зарубіжній, так і у вітчизняній науковій літературі не розглядається в достатній мірі прогнозування розвитку дорадчого сервісу регіонів, що й зумовило необхідність проведення нашого дослідження.

При дослідженні дорадчого сервісу Вінницької області використовувалися методи збору інформації (для виявлення динаміки надання послуг сільськогосподарським товаровиробникам та сільському населенню), методи порівняльного, ситуаційного та системного аналізу (в аналітичних розрахунках), метод регресійно-кореляційного аналізу (для здійснення прогнозування надання дорадчих послуг), графічний метод (для наочного відображення динаміки надання послуг).

Метою статті є дослідження динаміки надання соціально спрямованих дорадчих послуг у період 1997–2010 рр. та прогнозування розвитку дорадчого сервісу у Вінницькій області.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дорадчий сервіс розглядається як складна економічна система, що розвивається в часі в умовах ризику та невизначеності. Об'єктами такої системи є дорадчі послуги, які надаються дорадчими службами. За Законом України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», дорадчі послуги – це послуги, що надаються суб'єктами сільськогосподарської дорадчої діяльності суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, сільському населенню, а також органам місцевого самоврядування та органам виконавчої влади [2]. Дорадчі послуги, виходячи із змісту Закону, мають майнову, оплатну основу з різними джерелами покриття затрат на їх надання, включаючи державний та місцеві бюджети. Кожна дорадча служба планує надання як соціально-спрямованих так і комерційних послуг. Соціально-спрямовані дорадчі послуги – послуги, що надаються суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості та сільському населенню за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів [2]. Фінансування сільськогосподарської дорадчої діяльності здійснюється відповідно до Державної цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності на період до 2009 року та Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року, затверджених постановами Кабінету Міністрів України відповідно від 11.07.2007 № 927 та від 19.09.2007 № 1158.

Замовлення соціально спрямованих дорадчих послуг здійснюється у відповідності до положень Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 22.02.2000 р. за № 1490-III. Надання соціально-спрямованих дорадчих послуг, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету та місцевих бюджетів, проводиться на конкурсній основі. Участь у конкурсі можуть брати суб'єкти дорадчої діяльності, які визнані такими відповідно до Закону [6].

Соціально спрямовані послуги складаються з визначеного переліку послуг та вартості кожної послуги, затверджених наказом Міністерства аграрної політики та Міністерства економіки від 21.11.2007 р. за № 816/394 (табл. 1).

Таблиця 1. Вартість соціально спрямованих дорадчих послуг [4]

№ з/п	Соціально спрямовані дорадчі послуги	Вартість, грн.
1	Одноденний семінар (учасників – 25 осіб)	2000,00
2	Демонстраційний показ (учасників – 30 осіб)	3294,24
3	Інформаційні видання: буклети, інформаційні листки, брошури (за один примірник)	200,00
4	Індивідуальні дорадчі послуги (за 1 год. консультації)	25,00

Прогнозування надання сільськогосподарських дорадчих послуг – це науково обгрунтоване передбачення, розробка та пояснення певних напрямків та ймовірних можливостей розвитку даних консалтингових послуг на основі науково-технічного прогресу. Тільки завдяки науково спрогнозованим розрахунковим значенням можна приймати науково-обгрунтовані рішення в дорадництві [1].

Кожен з об'єктів дорадчої системи характеризується множиною можливих станів, що її описують. Кожен стан визначається 4 параметрами: С – одноденний семінар, П – демонстраційний показ, Д – інформаційні видання, І – індивідуальні дорадчі послуги. Значення кожного з параметрів коливається під дією попиту на певний вид послуг. Тому доцільно прогнозувати розвиток кожного з параметрів на перспективу з тим, щоб вирішити задачу оптимізації розподілу коштів, що виділяються з бюджету для надання соціально спрямованих послуг. Здійснимо прогнозування параметрів стану дорадчої системи.

Для цього використовується метод регресійно-

кореляційного аналізу. За допомогою табличного процесору MS Excel, що має низку інструментів для здійснення економіко-математичного аналізу та прогнозування проведемо дослідження щодо динаміки надання різних дорадчих послуг сільськогосподарським товаровиробникам, як в ретроспективі так і на майбутнє. Метод, на якому буде базуватися аналіз та прогнозування, зводиться до побудови трендів. Трендом є вираз певної тенденції у формі певного математичного рівняння, що найкращим чином апроксимує (наближає) справжню тенденцію до даного ряду. Лінії тренду звичай застосовують в задачах прогнозування. Дані задачі розв'язуються з використанням методів регресійного аналізу. Використовуючи регресійний аналіз можна побудувати оптимальну лінію тренда, тобто екстраполювати (здійснити прогнозування на основі відомих фактів у минулому) її за межі, в яких дані вже відомі, та показати тенденцію їх зміни [5, с.115-120].

Таблиця 2. Динаміка кількості наданих різних дорадчих послуг (1997-2010 роки) [6]

Рік	Кількість наданих послуг			
	семінари (С)	демонстраційні покази (П)	друковані видання (Д)	індивідуальні послуги (І)
1997	10,0	3,0	21,0	35,0
1998	23,0	4,0	24,0	39,0
1999	34,0	4,0	19,0	46,0
2000	41,0	5,0	27,0	52,0
2001	54,0	6,0	32,0	75,0
2002	57,0	7,0	42,0	84,0
2003	64,0	8,0	54,0	93,0
2004	73,0	9,0	67,0	120,0
2005	79,0	10,0	72,0	190,0
2006	86,0	12,0	86,0	245,0
2007	88,0	15,0	98,0	321,0
2008	90,0	17,0	123,0	389,0
2009	94,0	19,0	144,0	424,0
2010	96,0	23,0	145,0	492,0

На основі даних, що наведені в табл. 2, знайдемо математичні рівняння, які найбільш оптимально описують динаміку надання різних консалтингових послуг сільськогосподарським товаровиробникам та сільському населенню.

Як вже було проаналізовано вище, лінії трендів будуються на основі формули залежності певного показника від часу. В даному випадку рівняння, що найбільш оптимально описує проведення семінарів матиме вигляд поліноміальної функції четвертого степеня: $y = 0,0014x^4 - 0,032x^3 - 0,1634x^2 + 11,851x - 0,6967$.

Для оцінки якості рівняння тренду (перевірки істинності тренду) знайдемо коефіцієнт апроксимації R^2 (множинний коефіцієнт детермінації або квадрат коефіцієнта множинної кореляції). Якщо даний коефіцієнт рівняння тренду ближче прямує до одиниці, тим краще даний тренд описує ті процеси, що викликають зміну даного показника. В нашому

випадку $R^2 = 0,9965$, тим самим пояснюючи всі відповідні процеси на графіку. Якщо значення даного коефіцієнту прямувало б до нуля, то це пояснювало б погану якість побудованої математичної моделі.

Динаміка проведення семінарів за період 1997–2010 рр. наведена на рис. 1.

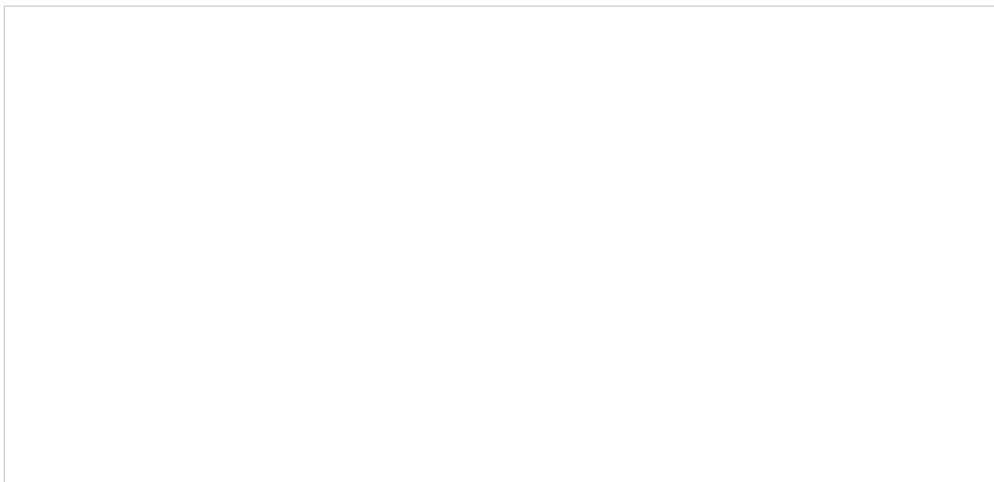

Рис. 1. Динаміка проведення семінарів за період 1997–2010 рр.

З нього видно, що вона характеризується поступовим зростанням протягом всього періоду. На наступному кроці дослідження знайдемо математичне рівняння, що найбільш оптимально описує демонстраційні покази. Воно має вигляд

поліноміальної функції другого степеня: $y = 0,112x^2 - 0,2221x + 3,7637$, $R^2 = 0,9946$.

Динаміка проведення демонстраційних показів наведена на рис. 2.

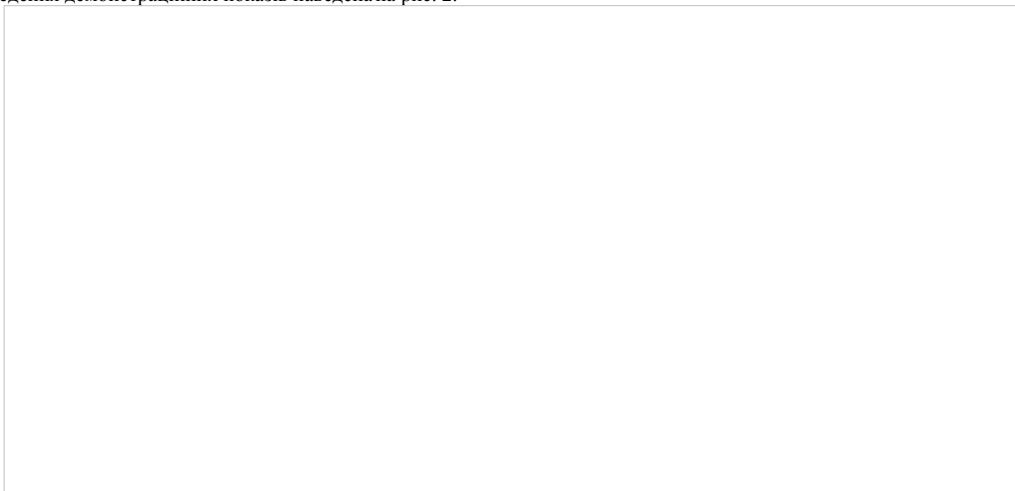

Рис. 2. Динаміка проведення демонстраційних показів за період 1997–2010 рр.

Рівняння, що найбільш оптимально описує друковані видання матиме вигляд поліноміальної функції другого степеня: $y = 0,6951x^2 - 0,0126x + 17,846$; $R^2 = 0,989$. Динаміка випуску друкованих видань наведена на рис. 3.

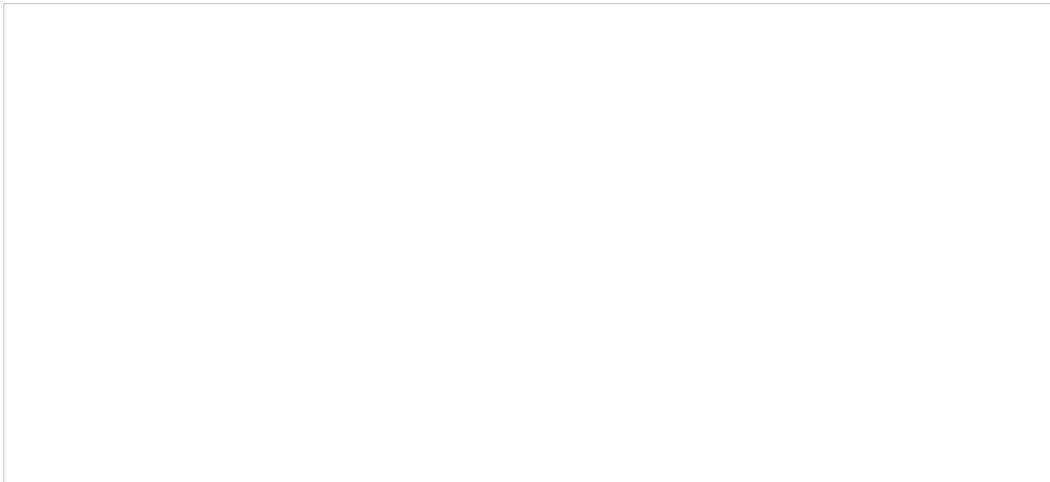

Рис. 3. Динаміка випуску друкованих видань за період 1997–2010 рр.

Рівняння, що найбільш оптимально описує індивідуальні послуги має вигляд поліноміальної

функції другого степеня: $y = 3,4299x^2 - 15,535x + 53,912$; $R^2 = 0,9903$. Динаміка надання індивідуальних послуг наведена на рис. 4.

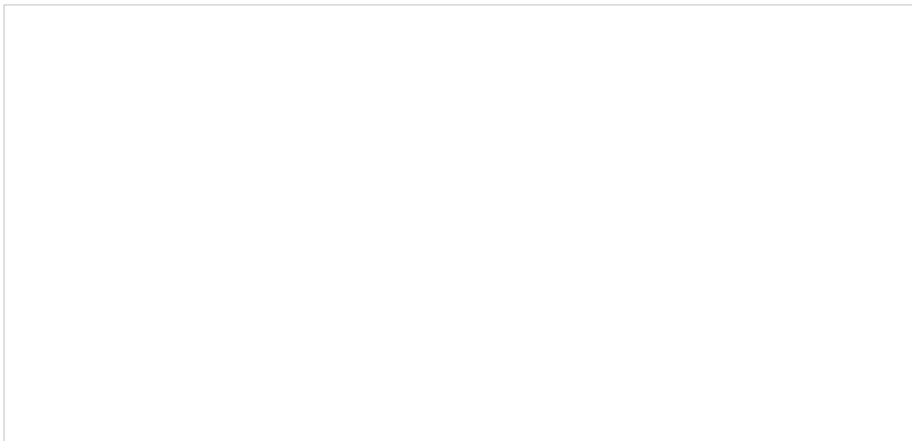

Рис. 4. Динаміка надання індивідуальних послуг за період 1997–2010 рр.

Дослідження динаміки надання соціально спрямованих послуг виявило, що такі послуги як: проведення семінарів, демонстраційних показів, видання друкованих видань та надання індивідуальних консультацій розвивалися близько до поліноміальної функції другого степеня. На основі дослідження динаміки надання послуг на протязі 1997-2010 рр., ми змогли здійснити прогнозування розвитку та перспективи надання соціально спрямованих послуг сільськогосподарським товаровиробникам та сільському населенню Вінницької області на наступні 5 років. Для того, щоб відобразити загальну тенденцію щодо проведення семінарів на основі аналізу рядів динаміки та знайдених математичних рівнянь зроблено прогнозування даних показників. Результати прогнозування наведені в табл. 3.

Таблиця 3. Прогнозування кількості надання дорадчих послуг з 2011 по 2015 рр. у Вінницькій області*

Рік	Кількість наданих послуг			
	семінари (С)	демонстраційні покази (П)	друковані видання (Д)	індивідуальні послуги (І)
2011	103,2	25,6	174,1	592,6
2012	107,9	28,9	195,6	683,4
2013	113,3	32,4	218,5	781,1
2014	120,0	36,1	242,8	885,6
2015	129,0	40,0	268,5	996,9

* Джерело: розраховано автором.

На рис. 5–8 відображено поведінку графіків у прогнозований період 2011-2015 рр., які свідчать про поступове збільшення кількості надання дорадчих соціально спрямованих послуг з кожним роком.

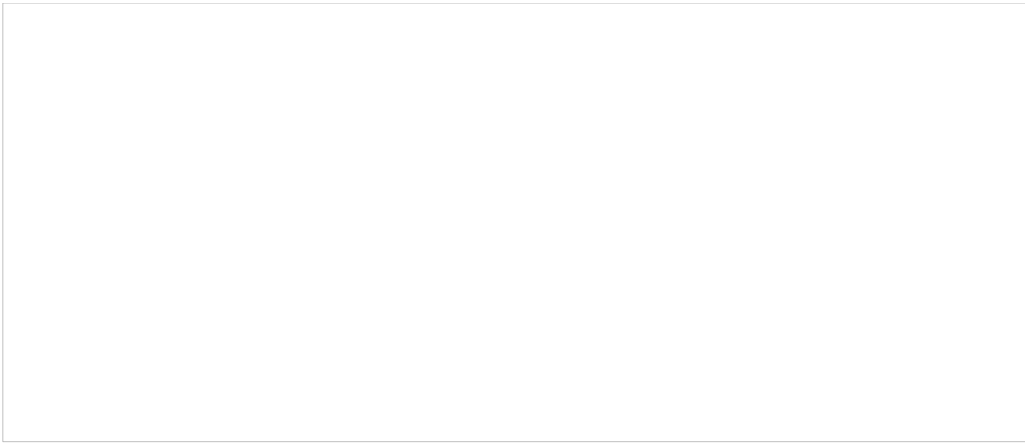

Рис. 5. Прогнозування кількості семінарів у період 2011-2015 рр.

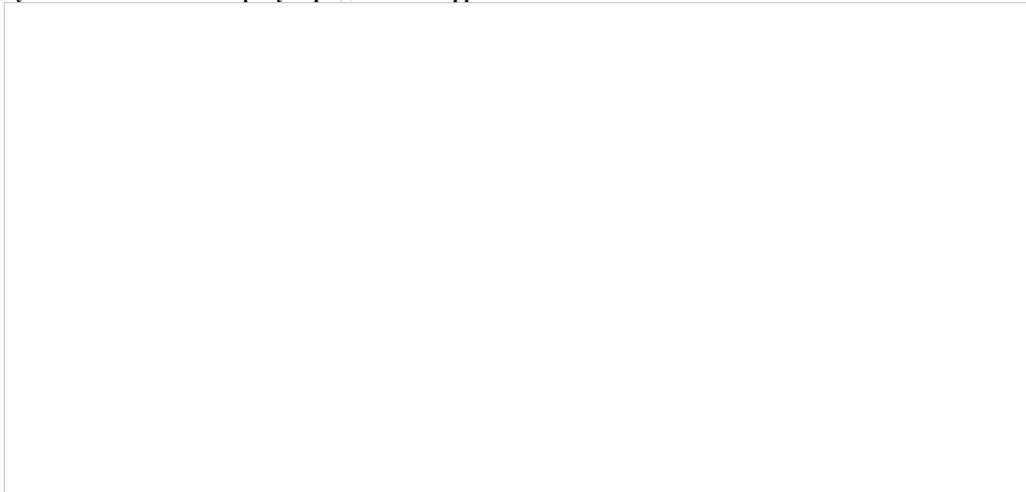

Рис. 6. Прогнозування кількості демонстраційних показів у період 2011-2015 рр.

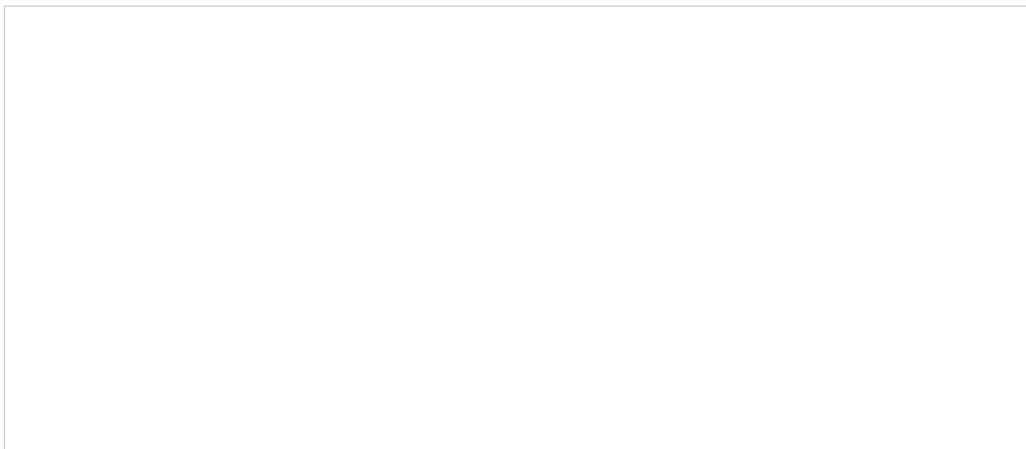

Рис. 7. Прогнозування кількості друкованих видань у період 2011-2015 рр.

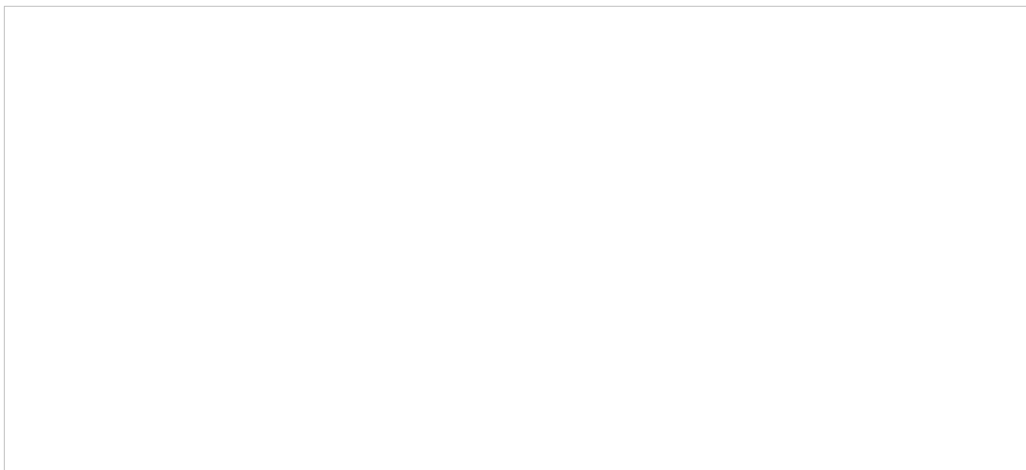

Рис. 8. Прогнозування кількості надання індивідуальних послуг

ВИСНОВКИ

Проведений економіко-математичний аналіз та прогнозування надання соціально спрямованих дорадчих послуг сільськогосподарським

товаровиробникам дає підстави для наступного висновку. На вітчизняному ринку дорадчих послуг Вінницького регіону протягом останніх чотирнадцяти років спостерігається тенденція до поступового їх зростання, що обумовлено розвитком ринкових відносин. Нині зростає кількість приватних підприємств, впроваджуються інновації, збільшується роль держави у наданні соціально-спрямованих дорадчих послуг.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глівенко С.В. Економічне прогнозування: Навчальний посібник / Глівенко С.В., Соколов М.О, Теліженко О.М. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Суми: Вид-во «Університетська книга», 2001. – 207 с.
2. Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» від 17 червня 2004 р. № 1807-IV // Урядовий кур'єр. – 2004. – 23 червня.
3. Кальна-Дубінюк Т.П. Моделювання економічної динаміки: навчальний посібник / Т.П. Кальна-Дубінюк. – К.: НАУ, 2002. – 135 с.
4. Наказ «Про затвердження вартості соціально спрямованих дорадчих послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1330-07>
5. Сорока П.М. Інформаційні системи у менеджменті. Практикум: Навч. посібник / П.М. Сорока, В.В. Харченко. – К.: Вид-во ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2010. – 358 с.
6. www.minagro.gov.ua [Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України].

Мідляр Алла Костянтинівна, асистент кафедри менеджменту та адміністрування Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, тел. (093)213-03-13, e-mail: alla_midlyar@ukr.net